

LA MASIA RIBAS

Conversa amb [Xavier Vidal-Folch de Balanzó](#)

Xavier Vidal-Folch és periodista i un dels propietaris de la [Masia Ribas](#) de Premià de Mar. Li vaig fer una trucada amb motiu de la [plaça Dolors Folch i Ribas](#) d'aquesta població del Maresme, ubicada al final del [carrer de la Masia Ribas](#) i que fa cantonada amb el Camí Ral, carretera de baix a mar o Nacional II.

A instàncies de Mar Olivé, professora de Català de l'[Institut Premià de Mar](#), la Comissió del Nomenclàtor es preguntava qui era Dolors Folch i Ribas i si tenia relació amb la masia Ribas. La proximitat geogràfica de la masia amb la plaça va permetre deduir que al seu dia Dolors Folch i Ribas deuria ser-ne la propietària i que ella o algun descendent deuria cedir els terrenys a l'Ajuntament per destinar-los a espai públic.

Lligant caps i relacionant ambdues persones pel cognom Folch, vaig recordar que fa uns anys l'alcalde Miquel Buch va casar un Vidal-Folch a la Masia Ribas. Aleshores vaig adreçar-me a Protocol de l'Ajuntament i a partir d'ací vaig poder establir contacte telefònic amb el periodista, el qual es mostrà molt interessat en la recerca que la [Comissió del Nomenclàtor](#) estava fent de Dolors Folch i Ribas, la seva àvia paterna.

Xavier Vidal-Folch ja estava al cas que buscàvem aquesta informació perquè Mar Olivé li havia enviat un missatge a la redacció del [diari El País](#), de manera que la meva trucada no el va sorprendre. Vaig excusar-me per si li trucava en mal moment i, efectivament, em va dir que sí, però que tanmateix m'atendria amb molt de gust. Li vaig agrair molt la predisposició i la conversa es desenvolupà a partir d'unes primeres acotacions meves, les quals ell anava confirmant o esmenant, i algunes preguntes.

La Masia Ribas té l'origen, em deia, en una [epidèmia que l'any 1880](#) va afectar la capital catalana. Premià de Mar era el primer poble sortint de Barcelona on aquesta epidèmia no havia arribat, de manera que Caterina Steva Casas i Gertrudis Ribas Steva, mare i filla, respectivament, i muller i filla d'Antoni Ribas Jordà (ca. 1812-1876), fabricant d'estampats, van escollir la nostra vila per refugiar-s'hi i erigir-hi un magnífic edifici senyorial. Al frontó de

la façana, nord i sud, hi consta l'any de construcció: 1881. Tot apunta que la família de l'industrial barceloní va triar Premià de Mar per aquest motiu sanitari. Però no podria ser també, em pregunto, que a Premià hi tinguessin coneguts del ram de l'estampació, una especialitat emergent de la indústria tèxtil local? Casualitats...?

La finca de la Masia Ribas se situava [al bell mig d'una extensió](#) molt important, una dotzena d'hectàrees, al sector est de Premià de Mar, a l'espai de l'antiga partida de les Botigues. S'estenia des de l'actual Gran Via fins a baix a mar i des de la carretera de Vilassar de Dalt fins a l'actual carrer d'Elisenda de Montcada. Es va concebre com a finca de conreu de cítrics i altres fruites, però sobretot com a residència d'estiu de la família Ribas. Durant la Guerra Civil espanyola, explica Xavier Vidal-Folch, tretze famílies van ocupar la casa, que va quedar molt malmesa; fins i tot a dins hi feien foc. En temps de guerra tot s'altera i tot es capgira. També als Mayolas, industrials d'origen premianenc i afincats a Barcelona, els van expropiar la casa del Camí Ral per ubicar-hi el Comitè Antifeixista i utilitzar-ne el soterrani com a *txeca*. Encabat de la guerra, tant els Folch com els Mayolas van recuperar les respectives propietats.

Diu Xavier Vidal-Folch que [al segle XVIII els Ribas ja feien indianes](#) al quarter de Sant Pere de Barcelona. Feien tractes amb el rei, amb els Borbons, amb la cort i també amb potentats de Madrid i d'altres ciutats d'Espanya. Al segle XIX els trobem als carrers de Sant Pere Més Alt, Sant Pere Més Baix i [Sant Pere Mitjà](#) dedicats al *ram de l'aigua* (blanqueig, tints i estampats del tèxtil). Més tard, traslladaren la fàbrica al Poble Nou, on hi havia molta aigua i molt terreny per a l'empresa; és a dir, espai necessari per estendre la roba tractada.

Per la seva banda, els Vidal també es dedicaven al tèxtil; i uns i altres constituïen una part modesta i incipient de la menestralia barcelonina. En unir-se els Ribas i els Folch es produï una acumulació de riqueses i una ascendència social de la família. El casament posterior de Dolors Folch i Ribas amb Antoni Vidal Serra (18.11.1905) suposa la confluència de dues tradicions: la de la burgesia tradicional barcelonina i la de la menestralia emergent de Sant Andreu de Palomar. Antoni Vidal Serra era un contramestre del ram de l'aigua de Sant Andreu. Primer va fundar l'empresa Vidal Serra Acabados i després la Compañía Vidal Serra.

Dolors Folch i Ribas va néixer a Barcelona l'octubre de 1879 i va morir a la mateixa ciutat el juliol de 1947. No tenia un perfil de persona emprenedora ni era una dona singular i destacada, sinó més aviat l'exponent d'una manera de fer de l'època, del tarannà propi de la burgesia barcelonina de principis del segle XX. El seu vincle amb Premià de Mar simbolitza l'enllaç entre la nostra vila i el desenvolupament industrial de Catalunya i, específicament, el desenvolupament de [l'estampació tèxtil](#), tan significativa en la història social, econòmica i cultural premianenca. La plaça de Dolors Folch i Ribas es va construir a partir d'una cessió que el seu fill, Antoni Vidal i Folch, va fer a l'Ajuntament a condició que l'espai portés el nom de la seva mare. Vet ací, doncs, l'origen de la plaça i la relació amb la masia Ribas que ens preguntàvem al principi.

Abans de penjar el telèfon, vam quedar amb Xavier Vidal-Folch que li trucaria al cap d'uns dies, després que ell hagués pogut fer unes consultes a la seva mare, la nonagenària Dolors de Balanzó Solà, nora de Dolors Folch i Ribas i vídua de Joan Vidal Folch, hereu de la Masia Ribas. Històricament, els [Balanzó](#) també van tenir una vinculació molt important amb el Maresme i el comerç d'ultramar. Però això ja és tota una altra història.

Toni Civit Rey
Març de 2023